SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

17.5.2021

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Asiantuntijalausunto

Asia: E 44/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: EU:n vammaisstrategia

Euroopan komissio julkaisi 3.3.2021 EU:n vammaisstrategian vuosille 2021-2030. Suomen kanta on käsitelty EU 25 -jaostossa. Valmistelu on tehty yhteistyössä eri ministeriöiden kesken ja sen yhteydessä on kuultu vammaisjärjestöjä. Euroopan unionin neuvoston päätelmät asiasta on valmisteltavana. Päätelmät on tarkoitus hyväksyä kesäkuussa TSTK-neuvostossa.

EU:n vammaisstrategian keskeinen sisältö

Vammaisstrategia perustuu EU:n toiminnasta tehtyyn sopimukseen, Euroopan unionin perusoikeuskirjaan, Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariin ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimukseen.

Vammaisstrategian tavoitteena on varmistaa vammaisten henkilöiden täysipainoinen osallistuminen yhteiskunnan toimintaan. Strategian keskeisiä periaatteita ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys. Keskeistä on huomioida, että sekä EU että kaikki sen jäsenmaat ovat ratifioineet YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen. Yleissopimuksen toimeenpanon vahvistaminen on siten yhteinen tavoite.

Strategia on kunnianhimoinen ja laaja. Se sisältää seitsemän lippulaiva-aloitetta, 57 komission aloitetta sekä 23 jäsenmaille suunnattua toimenpidealoitetta. Komissio korostaa, että strategian toimeenpano edellyttää koordinoitua yhteistyötä sekä kansallisella että EU-tasolla. Strategian sisältöalueet ovat esteettömyys ja saavutettavuus, EU:n oikeudet, hyvä elämänlaatu ja itsenäinen elämä, syrjimättömyys ja yhdenvertaiset mahdollisuudet, vammaisten henkilöiden oikeuksien edistäminen globaalisti, strategian tehokas toimeenpano, esimerkillä johtaminen sekä tietoisuus, hallinto ja arviointiprosessi.

Suomen kanta

Suomen vammaispolitiikka perustuu perus- ja ihmisoikeuksiin ja niiden turvaamiseen. Perustuslain ja YK:n vammaisyleissopimuksen mukaisesti vammaispolitiikan kulmakivet ovat vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, osallisuus yhteiskunnassa ja päätöksenteossa, itsemääräämisoikeus, oikeus itsenäiseen elämään ja tarvittavat yksilölliset palvelut ja tuki. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti sosiaalisesti kestävä hyvinvointivaltio ottaa huomioon vammaisten henkilöiden osallisuuden ja mahdollisuudet itsenäiseen elämään.

Suomi kannattaa EU:n vammaisstrategiaa ja sen tehokasta toimeenpanoa EU:ssa ja jäsenmaissa. Suomi katsoo strategian olevan pitkälti yhdenmukainen Suomen vammaispoliittisten tavoitteiden kanssa. EU:n vammaisstrategia on tärkeä instrumentti vammaisten henkilöiden oikeuksien edistämisessä ja valtavirtaistamisessa sekä EU:ssa että jäsenmaissa.

Suomi katsoo, että EU-yhteistyö tuo merkittävää lisäarvoa myös YK:n vammaisyleissopimuksen kansalliseen toimeenpanoon ja Suomi on osaltaan vahvasti sitoutunut strategian tavoitteiden ja toimenpiteiden edistämiseen. Suomi on julkaissut vuosille 2020-2023 YK:n vammaisyleissopimuksen kansallisen toimintaohjelman, jossa on määritelty ne toimenpiteet, joilla vammaisyleissopimuksen toimeenpanoa vahvistetaan kansallisesti. EU:n vammaisstrategia ja kansallinen toimintaohjelma toimivat jatkossa Suomen vammaispolitiikan keskeisinä työkaluina.

EU-tason toimenpiteillä voidaan tukea kansallisia toimenpiteitä ja edistää jäsenmaiden tiedon ja kokemuksen vaihtoa. Strategian toimeenpanossa tulee ottaa huomioon jäsenmaiden kansallisesti järjestäytynyt tapa edistää vammaisten henkilöiden oikeuksia ja EU:n toimivalta vammaisasioissa.

Sosiaali- ja terveysministeriö

erityisasiantuntija Tea Hoffrén